Aalborg Universitet

Lavvækst-regeringen. Efterspørgslen, der blev væk

Andersen, Jørgen Goul

Publication date:
2014

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

Link to publication from Aalborg University

Citation for published version (APA):
Andersen, J. G. (2014, dec. 12). Lavvækst-regeringen. Efterspørgslen, der blev væk.

General rights
Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy
If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from vbn.aau.dk on: April 24, 2024

Lavvækst-regeringen. Efterspørgslen, der blev væk

Jørgen Goul Andersen,

Professor, Centre for Comparative Welfare Studies (CCWS),
Institut for Statskundskab, Aalborg Universitet

Mandag Morgen Blog 2014-12-12

Som ventet måtte regeringen endnu engang nedjustere den økonomiske vækst i den seneste økonomiske redegørelse. Ledsaget af de sædvanlige undskyldninger og endnu mere forudsigelige anklager fra oppositionen.

Det kan dog undre, at pressen ikke har stillet lidt flere kritiske spørgsmål til en regering, der ville måles på sin evne til at skabe vækst. Ikke pseudo-kritiske pege-fingre spørgsmål. Men seriøse spørgsmål om, hvad der egentlig gik galt.

Regeringen har jo langt ad vejen leveret den vare, den lovede fra start: Højere arbejdsudbud, bedre produktivitet, bedre konkurrenceevne. Danmark er sammen med Sverige og Norge fast medlem i gruppen af verdens ti mest kreditværdige lande. Den offentlige gæld har det fint, sammenlignet med næsten alle andre lande. Overskuddet på betalingsbalancen har i 2011-13 været så højt, at det var i modstrid med EU-reglerne. Og de store virksomheder er særdeles veltrimmede til vækst.

Men væksten blev væk.

Målt pr. indbygger er Danmark ude i 10½ års nulvækst. BNP pr. indbygger i 3. kvartal 2014 er på samme niveau som 1.kvartal 2004 (www.statistikbanken.dk, tabel NKN1).

BNP i 2014 bliver 3.1 pct. lavere end i 2007 (jf. Figur 1). Sverige blev lige så hårdt ramt af krisen i første omgang, men her er BNP i 2014 trods alt 6.1 pct. højere end i 2007. Og selv i Island, der blev slået helt omkuld i 2008, ender BNP i 2014 2.0 pct. højere end i 2007.

Der findes OECD-lande, hvor det er gået værre. Men de er ikke mange. Der er Finland, der er hårdt ramt på eksporten. Og så er der Sydeuropa, der er ramt på det hele: Slovenien (-4.5 pct.), Spanien (-5.1 pct.), Portugal (-6.5 pct.), Italien (-8.6 pct.) samt stakkels Grækenland (-25.7 pct.). Men selv Irland, der var tæt på kollaps i 2008, er tættere på at genvinde pusten end Danmark.

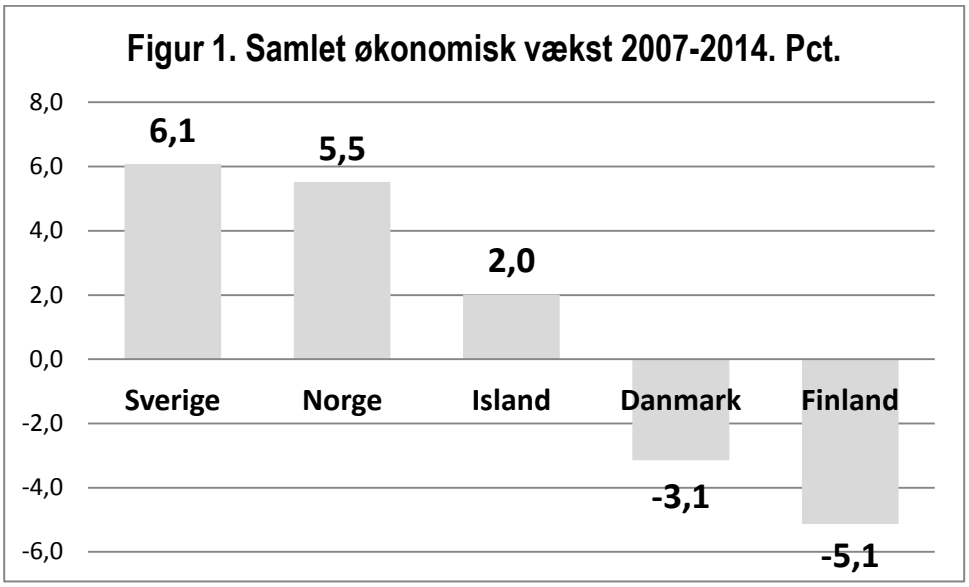

Kilde: OECD/statlink (Econ.Outlook 96). Nov.2014. read 2014-12-11.

Et interessant spørgsmål – som stilles overraskende sjældent, når regeringen fremlægger sine nedslående økonomiske redegørelser – er, hvorfor det er gået så meget bedre i Sverige.

Man kunne tro, at det skyldtes eksporten – godt hjulpet af den faldende svenske kronkurs straks efter krisen. Men det er et af de få områder, hvor det står næsten lige. Fra 2007 til 2013 voksede eksporten 3.1 pct. i Danmark og 4.5 pct. i Sverige (jf. Tabel 1).

Tabel 1. Økonomisk vækst mv. i Danmark og Sverige, 2007-2013. Pct.

	Danmark	Sverige
BNP	-4.2	+3.6
Eksport	+3.1	+4.5
Off.forbrug	+5.5	+7.7
Privat forbrug	-1.9	+9.4
Bruttoinvesteringer	-5.7	-18.9
Byggetilladelser boliger	-54.1	+7.3

Anm. Seneste data, nyt nationalregnskab. Aflæst fra SCB og DSt. 11.12.2014. Byggetilladelser: Eurostat.

Det er den indenlandske efterspørgsel, der har svigtet i Danmark. Specielt den private. Det offentlige forbrug voksede kun lidt mere i Sverige end i Danmark – 7.7 pct. mod Danmarks 5.5 pct. Tidslinjen er dog forskellig. I Danmark var der høj vækst lige indtil 2009, men siden har der været nulvækst. Fra 2009 til 2013 faldt det offentlige forbrug 0.8 pct. i Danmark, mens det steg 4.0 pct. i Sverige.

Det private forbrug steg i Sverige med 9.4 pct. fra 2007 til 2013. I Danmark faldt forbruget med 1.9 pct. Investeringerne faldt med 5.7 pct. i Sverige, men 18.9 pct. i Danmark. Den største synder bag dette var faldet i boligbyggeriet – i øvrigt til trods for en hastig befolkningstilvækst. Fra 2007 til 2013 faldt antallet af udstedte byggetilladelser i Danmark med 54 pct., mens det voksede 7 pct. i Sverige.

Der er mange nuancer og detaljer bag tallene. Men det ændrer ikke ved, at det store problem i Danmarks syv historisk magre år – væksten var højere i 1930'erne – har været den indenlandske efterspørgsel.

I gamle dage ville løsningen være at øge det offentlige underskud for at sætte gang i efterspørgslen. Men der er politisk konsensus om, at det ikke er midlet. Og det skal retfærdigvis siges, at Danmark har ført en ekspansiv finanspolitik under krisen. Både den forrige og den nuværende regering har også været ude at stjæle/låne ganske mange penge i børneværelset i form af fremrykket beskatning af pensioner. Med en rabat, der har kostet et tocifret milliardbeløb i mistede skatteindtægter.

Men det må undre, at dansk politik – og medierne – har fokuseret så ensidigt på udbuddet og interesseret sig så lidt for efterspørgslen. Det er der ofte grund til, når bobler brister. Skrækeksemplet er Japan, der nu har befundet sig i snart 25 års stagnation, efter at alle boblers moder bristede i 1990.

Opgaven er bestemt ikke let – og det er måske medvirkende til, at man allerede i regeringsgrundlaget undlod at omtale den. Men det har ikke været nogen heldig strategi – hverken økonomisk eller for den sags skyld politisk – at ignorere problemet.

(Papiret er en omarbejdet version af indlæg på **Journalistikkens dag 2014. Økonomi i krise – Journalistik i Krise.** Fællessalen, Christiansborg, 2.dec. 2014, i anledning af publiceringen af

Roger Buch & Mette Verner (red.). *Krisen i økonomi og journalistik*. Aarhus: AJOUR. 2014).